

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของสภาพปัญหา

ในปัจจุบัน หลักการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย ซึ่งในประเทศไทยได้บัญญัติหลักการดังกล่าวไว้ อาทิเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งบัญญัติหลักประกันสิทธิของบุคคลในสถานะดังกล่าวไว้อย่างชัดเจนไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีความสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ หรือแม้ว่าบุคคลนั้นจะมีภาวะร่างกายและจิตใจที่บกพร่องอย่างเช่น เด็ก เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การค้นหาความจริงในคดีอาญาที่ผู้ถูกกล่าวหา มีฐานะเป็นประธานในคดี ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิ เพื่อให้เขาเหล่านั้นสามารถแก้ข้อกล่าวหาและต่อสู้คดีได้อย่างสมบูรณ์ เช่น สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาคัดสินว่ามีความผิดจริง (Presumption of innocence), สิทธิในการเผชิญหน้ากับคู่ความและพยาน (Right to confrontation), สิทธิในการซักค้าน (Cross-examination) เพื่อทำลายน้ำหนักพยานฝ่ายตรงข้าม และสิทธิที่จะมีที่ปรึกษา (Right to counsel) เป็นต้น

ในกรณีของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นเด็กนั้น ถือได้ว่าบุคคลเหล่านี้มีภาวะความอ่อนแอ (Vulnerable) ทั้งทางร่างกายและจิตใจ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงได้กำหนดกระบวนการวิธีพิจารณาสำหรับบุคคลเหล่านี้ไว้เป็นพิเศษ อย่างไรก็ตามยังมีบุคคลกลุ่มหนึ่งที่ถือได้ว่ามีสถานะความอ่อนแอทั้งทางร่างกายหรือจิตใจเช่นกันคือ คนพิการ เหตุผลที่อาจถือได้ว่าคนพิการมีความอ่อนแอทางร่างกายและจิตใจนั้น เนื่องจากองค์การสหประชาชาติ (United Nation, UN) ให้คำนิยามของคำว่า "คนพิการ" (disabled persons) ไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Declaration on the Rights of Disabled persons) ว่าหมายถึง บุคคลซึ่งไม่สามารถสร้างหลักประกันให้แก่ตนเองไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนในด้านสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในฐานะปัจเจกบุคคลหรือในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมทั่วไป เนื่องจากความสามารถทางร่างกายและ

จิตใจที่ไม่สมบูรณ์ไม่ว่าจะเป็นมาแต่กำเนิดหรือไม่ก็ตาม¹ และองค์การอนามัยโลก (World Health Organization, WHO) ให้ คำนิยามของคำว่า "ความพิการ" (disability) ไว้ว่าเป็นข้อจำกัดหรือขาดซึ่งความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมใดๆ โดยวิธีการ หรือโดยวิสัยของบุคคลทั่วไป เนื่องจากความบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใด² อีกทั้งประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546 ได้ให้นิยามของคนพิการ หมายถึง บุคคลซึ่งมีความสามารถถูกจำกัดให้ปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน และการมีส่วนร่วมทางสังคมได้โดยวิธีการทั่วไป เนื่องจากมีความบกพร่องทางการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญาและการเรียนรู้ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตและมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป และจำแนกประเภทของคนพิการไว้ด้วยกัน 5 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ คนพิการทางการมองเห็น คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย คนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือการสื่อสาร คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม และคนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าภาวะความอ่อนแอทั้งทางร่างกายและจิตใจของคนพิการนั้นพึงได้รับการดูแลเป็นพิเศษ เมื่อคนพิการตกอยู่ในสถานะผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย ก็สมควรได้รับการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นพิเศษเช่นกัน ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบันคงบัญญัติไว้เพียงมาตรา 13 วรรคสาม³ ที่บัญญัติในเรื่องของการจัดหาล่ามภาษามือให้แก่คนพิการประเภทที่ไม่สามารถพูดหรือได้ยิน หรือสื่อความหมายได้

¹ A disabled persons means any person unable to ensure by himself or herself wholly or partly the necessities of a normal individual and/or social life as a result of a deficiency either congenital or not in him or her physical or mental capabilities. General Assembly- Thirtieth Session "esolution adopted on the reports of the Third Committee" (9 December 1975)esolution Number A/RES/3447 (Online).Available : <http://www.un.org/Depts/dh/resguide/resins.htm>,20 December 2002

² a disability is any restriction or lack(resulting from an impairment) of ability to perform an activity in the manner or within the range considered normal for a human being.World Health Organization, Document A29/INFDOC/1 Geneva Switzerland 1976.(online). Available : http://www.dpa.org.sg/DPA/definition_disability.htm,20 December 2002.

³ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 วรรคสาม

เท่านั้น และมาตรา 14⁴ ที่คุ้มครองสิทธิผู้ถูกกล่าวหาที่วิกลจริตแต่ยังไม่ครอบคลุมถึงผู้พิการทางจิตใจ หรือพฤติกรรมที่ความสามารถในการต่อสู้คดีมีน้อยกว่าบุคคลธรรมดาเป็นต้น ซึ่งผู้เขียนจะได้ ทำการศึกษาถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาใน ประเภทความพิการอื่นๆ โดยแยกพิจารณาตามขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวน และใน ชั้นพิจารณา กล่าวคือ

ปัญหาในชั้นสอบสวน การศึกษาถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการ ควบคู่ไปกับหลักการดำเนินคดีที่เรียกว่า “หลักการตรวจสอบ” (examination principle) โดยการตรวจสอบหาความจริงและพิจารณาตัดสินไปตามความจริงที่ตรวจสอบได้ อันเป็นหน้าที่ ของพนักงานสอบสวนที่จะทำการรวบรวมหลักฐานเพื่อนำไปสู่การตรวจสอบหาความจริงใน คดีอาญานั้น ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้คุ้มครองสิทธิของคนพิการไว้อย่าง เหมาะสมแล้วหรือไม่เพียงใด ทั้งในเรื่องความสามารถในการรับรู้และเข้าใจการดำเนินกระบวนการ พิจารณาอย่างถูกต้องและเหมาะสมและความสามารถในการต่อสู้คดี รวมถึงบทบัญญัติ ทางกฎหมายที่จะให้การช่วยเหลือผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการในแต่ละประเภท เพื่อให้ความสามารถในการต่อสู้คดีเท่าเทียมกับบุคคลธรรมดา เช่น ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาที่มีความ พิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวซึ่งสามารถรับรู้และเข้าใจการดำเนินคดีที่เกิดขึ้นได้ แต่อาจมีความไม่เหมาะสมในการเดินทางเพื่อให้ปากคำต่อพนักงานสอบสวน ซึ่งกฎหมาย ปัจจุบันกำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาต้องมาให้ปากคำด้วยตนเอง อาจนำบทบัญญัติที่ให้การคุ้มครอง ผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการโดยไม่จำเป็นต้องมาให้ปากคำในทุกกรณี อันเป็นในเรื่อง ทางกฎหมายที่ควรได้มีการบัญญัติหลักกฎหมายในส่วนที่จะให้ความสะดวกแก่คนพิการมากขึ้น เช่น การนำเรื่องหลักการประชุมทางจอภาพ (Video Conference) เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิของ ผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการได้รับรู้และเข้าใจถึงการดำเนินกระบวนการพิจารณาในเวลาที่ไม่ สามารถเดินทางมายังสถานที่ที่มีการสอบปากคำได้ อีกทั้งรัฐก็ต้องให้ความคุ้มครอง ผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการโดยควรมีบทบัญญัติในการจัดหาผู้ช่วยเหลือพิเศษตั้งแต่ในชั้น สอบสวน เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการทุกประเภทได้รับความช่วยเหลือที่แตกต่างกันไปและ เหมาะสมในแต่ละประเภทของความพิการ เช่น บทบัญญัติที่รัฐจะต้องจัดหาทนายความเพื่อให้ ความช่วยเหลือเป็นพิเศษแก่คนพิการทุกประเภท โดยนำบทบัญญัติเกี่ยวกับเด็กเพื่อให้ ความช่วยเหลือแก่ผู้ถูกกล่าวหาที่มีความพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ เพื่อให้ความสามารถ ในการต่อสู้คดีเป็นไปอย่างสมบูรณ์ และนำการใช้แบบทดสอบเพื่อให้ทราบถึงความสามารถทาง

⁴ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14

สติปัญญาของผู้ถูกกล่าวหาที่พิจารณาจากการสติปัญญาหรือการเรียนรู้ และแบบทดสอบเพื่อให้ทราบว่าคุณถูกกล่าวหาที่มีความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมมากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นไปตามหลักการได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาคัดสินว่ามีความผิด (Presumption of innocence) อีกทั้งควรที่จะมีบทบัญญัติที่จะให้มีการช่วยเหลือในการจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้อักษรเบลล์เพื่อรับรองความถูกต้องแก่การสอบปากคำของผู้ถูกกล่าวหาที่พิการทางการมองเห็น รวมทั้งเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว แม้ว่าจะได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเมื่อปี พ.ศ. 2547 ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการปล่อยชั่วคราวเพิ่มเติมมากขึ้นก็ตาม แต่ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวนั้น โดยสาระสำคัญจะพิจารณาจากความหนักเบาแห่งข้อหา พยานหลักฐานต่างๆ พฤติการณ์แห่งคดี ภัยอันตรายที่อาจเกิดจากการปล่อยชั่วคราว ฯลฯ แต่ก็ยังไม่มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจถึงสภาวะความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจของคนพิการได้เลย

ปัญหาในชั้นพิจารณา การเบิกความในชั้นพิจารณาของจำเลยที่เป็นคนพิการนั้น ผู้เขียนจะทำการศึกษาถึงหลักการดำเนินกระบวนการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมแล้วหรือไม่เพียงใดซึ่งในกรณีของการเบิกความในชั้นศาลนั้น กฎหมายปัจจุบันได้บัญญัติถึงหลักการพิจารณาคดีต้องกระทำโดยเปิดเผยและต่อหน้าจำเลย ด้วยเหตุนี้ความพิการทางการมองเห็นนั้น อาจเป็นการพิจารณาคดีที่ไม่อาจถือได้ว่ากระทำต่อหน้าและเปิดเผยต่อจำเลย ผู้เขียนเห็นสมควรที่จะมีบทบัญญัติที่จะให้มีการช่วยเหลือพิเศษ เช่นการจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้อักษรเบลล์เพื่อรับรองความถูกต้องแก่การเบิกความในชั้นศาลเพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างยุติธรรม รวมไปถึงการนำหลักกฎหมายที่เป็นบทบัญญัติในส่วนที่เป็นหลักการพิจารณาคดีอาญาลับหลังจำเลยที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายไทยประกอบกับหลักสากลเพื่อให้การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการอย่างสมบูรณ์ หรือการนำเรื่องการประชุมทางจอภาพ (Video Conference) มาปรับใช้เช่นเดียวกับในชั้นสอบสวน และการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ โดยนำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่บัญญัติไว้ในมาตรา 133 ทวิ⁵, มาตรา 133 ตรี⁶, มาตรา 134/1⁷, มาตรา 134/2⁸ และ

⁵ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ

⁶ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ตรี

⁷ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1

⁸ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/2

มาตรา 173⁹ มาปรับใช้ในวิธีการเกี่ยวกับเด็กเข้ามาบังคับใช้ อันเนื่องมาจากความสามารถในการรับรู้ทางสติปัญญาของคนพิการประเภทนี้ยังเปรียบได้กับเด็ก โดยต้องทำการวินิจฉัยโดยแพทย์ เพื่อยืนยันถึงอายุของสติปัญญาและความสามารถในการรับรู้ และขั้นตอนการพิจารณาการปล่อยชั่วคราวเช่นเดียวกับในชั้นสอบสวน และให้การช่วยเหลือที่ปรึกษาทางกฎหมายแก่ผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการทุกประเภท

จากประเด็นที่ผู้เขียนได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้เขียนจะขอทำการศึกษาในแต่ละขั้นตอนในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทั้งในชั้นสอบสวน หรือชั้นพิจารณาคดี รวมไปถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่ความพิการเกิดขึ้นหลังจากมีการดำเนินคดีแล้ว และศึกษาถึงการแก้ไขเยียวยาในทางกฎหมายหากมีการละเมิดสิทธิในการดำเนินคดีของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาขึ้น อันจะนำไปสู่บทสรุปและข้อเสนอแนะของการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการศึกษาถึงหลักการพื้นฐานที่เหมาะสมในการดำเนินคดีอาญากับผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ควบคู่ไปกับการให้ความคุ้มครองสิทธิในการต่อสู้คดี โดยจะทำการศึกษถึงสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการทั้งในฐานะผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน และในฐานะจำเลยชั้นพิจารณา และวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งแต่ชั้นสอบสวน จนถึงชั้นพิจารณาหลังจากที่จำเลยได้ถูกฟ้องต่อศาลแล้ว อันจะนำไปสู่การแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการในแต่ละประเภทให้สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ และนำหลักมาตรฐานสากลมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้การดำเนินคดีอาญานั้นเป็นไปอย่างยุติธรรม ภายใต้หลักการพื้นฐานสากลว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการ ในฐานะที่มีสภาพบุคคลตามกฎหมายเช่นเดียวกัน โดยมีได้แบ่งแยกความแตกต่าง และมีได้เป็นการเลือกปฏิบัติ ซึ่งจะทำการศึกษาเปรียบเทียบถึงความแตกต่างของการดำเนินคดีอาญาของไทยกับต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา, ประเทศอังกฤษ, และประเทศเยอรมัน โดยแยกการศึกษาการดำเนินคดีอาญาที่เหมาะสมแก่ผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการในแต่ละประเภทและแต่ละขั้นตอน ทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณา รวมไปถึงการ

⁹ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173

พิจารณาการแก้ไขเยียวยาในทางกฎหมายกรณีที่มีการละเมิดสิทธิในการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ถือได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่ง อันเนื่องมาจากความแตกต่างทั้งทางสภาพร่างกายหรือจิตใจของคนพิการกับคนธรรมดา ไม่ว่าจะเป็นความพิการทางด้านร่างกายหรือการเคลื่อนไหว, ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย, ความพิการทางการมองเห็น, ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หรือความพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ นั้น แสดงถึงความสามารถที่ไม่เท่าเทียมกันในการดำรงชีวิตปกติ ซึ่งหากคนพิการตกอยู่ในสถานะของผู้ถูกกล่าวหาแล้ว ความสามารถในการต่อสู้คดีของบุคคลเหล่านี้ย่อมแตกต่างจากบุคคลธรรมดาอย่างแน่นอน ไม่ว่าจะเป็นความสามารถในการเข้าใจข้อกล่าวหา และการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่จะกระทำต่อบุคคลเหล่านี้ ดังนั้น การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการควรที่จะได้รับสิทธิในการดำเนินคดีอาญาโดยเท่าเทียมกับบุคคลธรรมดา และหากความพิการทำให้การคุ้มครองสิทธิในการต่อสู้คดีนั้นน้อยกว่าบุคคลธรรมดาก็ควรที่จะมีหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน เพราะบทบัญญัติแห่งกฎหมายได้ให้การรับรองว่าบุคคลทุกคนเสมอกันในทางกฎหมาย ดังนั้น ในกรณีของคนพิการที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอาญาที่ได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่นอกศาลจะพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่จึงต้องปฏิบัติต่อเขาเหล่านั้นอย่างมีมนุษยธรรมและตามความเหมาะสม เช่น จะถูกทรมานหรือได้รับการกระทำที่โหดร้ายผิดมนุษยจากเจ้าหน้าที่หรือศาลไม่ได้ แต่ต้องได้รับการพิจารณาจากเจ้าหน้าที่และศาลอย่างเป็นธรรมและเปิดเผยในความผิดที่ตนถูกกล่าวหาอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นความพิการมีอยู่ในขณะกระทำความผิด หรือความพิการเกิดขึ้นหลังจากที่ได้มีการดำเนินคดีอาญาบ้างแล้วก็ตาม และหากมีการละเมิดสิทธิผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาขึ้นทั้งในชั้นสอบสวนหรือชั้นพิจารณา ก็ควรที่จะมีการแก้ไขเยียวยาในทางกฎหมายแก่ผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นพิการที่ถูกละเมิดสิทธิในการต่อสู้คดีให้เหมาะสม และเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริง

1.4 วิธีการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ทำการศึกษาโดยวิธีวิจัยเอกสาร (documentary research) ซึ่งศึกษาค้นคว้าจากเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ อันประกอบไปด้วย บทกฎหมาย ตำรากฎหมายทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยและบทความต่างๆ รวมถึงอ้างอิงแนวความคิดในเรื่องดังกล่าวของบุคคลต่างๆ และข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รวมทั้งคำพิพากษาของศาลสูงทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรืออินเทอร์เน็ต (Internet) เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์อันนำไปสู่บทสรุปและข้อเสนอแนะต่อไป

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบแนวความคิดการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทั้งของไทยและต่างประเทศ

1.5.2 ทำให้ทราบหลักเกณฑ์การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เหมาะสม ทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาของไทย

1.5.3 ทำให้ทราบถึงการเยียวยาแก้ไขในทางกฎหมายหากมีการละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการขึ้น

1.5.4 ทำให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมของการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และเพื่อให้การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยุติธรรม